

Hadi Çaman

GÜZELTMEK

anılar

2. BASIM

Hadi aman
GÜZELTMEK

TÜRK YAZARLARI

Yayın Yönetmeni
İlknur Özdemir

Dizgi
Serap Bertay

Düzeltili
Fulya Tükel

Montaj
Mine Sarıkaya

Kapak Düzeni
Semih Özcan

İç Baskı
Eko Basımevi

Kapak Baskı
Çetin Ofset

Cilt
Eko Ofset

1. basım: 2002
2. basım: 2003

ISBN 975-07-0160-8

© Hadi Çaman / Can Yayınları Ltd. Şti. (2002)

Hadi aman GÜZELTMEK

ANI

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Ođluma
Efe'ye

İçindekiler

Güzeltmek.....	11
Bir Prens.....	14
Ciddi Adam.....	16
Tüm Bedeni Yürek Olan Biri	19
Yanık Güzel.....	22
Ya Ben, ya O!	25
Bir Baba.....	30
Huysuz ve Tatlı Kadın	33
Bir Kraliçe.....	39
Kalbin Sesi	46
Delikanlı	49
Kapattığım (!) İlk ve Tek Kadın	54
Platonik ve Komik Bir Öykü.....	58
Şile Bülbülü	63
Yuki-Tutu-Aslanca.....	68
Aile.....	72
Menajeri Olan İlk Tiyatrocu	75
Arkadaşım 'Gezmeyen'.....	78

İpekböceği Kadının Öpücüğü	81
Ladies (Bilmeyenler İçin Leydiler)	85
Adoş	90
Bir Bacaksız	93
Gazino Komiği Hadi	96
Kukuya Zoom!	102
Necati Bey'i Görmek İstiyorum	105
Dikkat! Adam Çıkabülü	107
Hüdaverdi'den Çehov Amca'ya, Ondan Candaş'a	110
İhtilal mi Gördük Biz?	117
Güzeltilemeyenler!	123

Güzeltmek

Yetmişli yılların başı. Hayatımın (özel ve iş) en meyveli günleri. Tiyatrodaki, altmışlı yılların getirdiği birikimlerle bezenmiş bir grafik... Özel hayatımda ise oğlumun doğuşuyla yükselen güneşim. Bir de otuzlu yaşın getirisini, temposunu, heyecanını ve ritmini düşünün. Uçmamak için ayağımıza taş bağlamamız gereken günler.

Yetmiş üç yılı yazı. Osmanbey'deki evimiz... Ev değil, bir buluşma yeri. Ümit Tiyatrosu'nun arka sokağı. Bir kere ayakaltı. Osmanbey o zamanlar bir çarşı değil; İstanbul'un oturulacak en güzel semtlerinin başında geliyor.

Çevremiz sanatçı dostlarla dolu. Hale Kuntay, Muazzez Kurdoğlu, baldızım Bilge Şen, Merih Toros, Esin Eden, Suna Keskin, Turgut Baba... Her gün bizdeler.

Oğlum Efe yeni yeni dillenmeye başlamış, hatta biraz yaşlılarından ileride, zaman zaman ukalalık bile yapıyor. Örneğin Turgut Baba'ya Tutu diyor. Rahmetli çevirmen, oyuncu Orhan Aydınbaş'ın takma adı Hoca. Efe'ye soruyorsun:

“Kim oğlum bu amca?” Cevabı hazır: Koca. Daha henüz mama iskemlesinde. Alerjik bir bünyesi var, çikolata yasak. Ama kapıya her gelene, iskemlesinden eğilip sesleniyor: “Benim alerjim yok!”

İşte o dönemler. Bir gün evde yalnızız, baba oğul. O, halının üstünde oturmuş, yaydığı oyuncaklarının arasına dalmış gitmiş. Ben de oturmuşum masamda bir şeyler karalıyorum. Birden onun sesiyle yazıdan kopuyorum: “Baba güzeltse-ne.” Dönüp bakıyorum elinde bir oyuncak. İkiye ayrılmış, yanına yaklaşıyorum, söylediğini yineliyor: “Güzelt baba.”

Kırdığı oyuncacı alıyor ve soruyorum: “Ne yapayım anlamadım Efe?” “Güzelt!” Güzeltmek. Yani düzeltmek ile güzelleştirmek kavramlarının bir bileşimi. Tanrım! Şiirsel olduğu kadar uyumlu, anlamlı, dolu...

Aslına bakarsanız düzeltmekten daha çok emek isteyen, özen bekleyen, sıradan olmayan, size özgü, size göre çaba gerektiren bir sonuç. Belki altına imzanız bile gerekebilir. İşte o günlerden başlayarak benim kullandığım sözcükler arasına ‘güzeltmek’ de katıldı. İşimde olsun, özel yaşamımda olsun, dostluklarımda olsun, kırmamaya, dökmemeye, bozmamaya, incitmemeye, küstürmemeye daha bir özen göstermeye başladım. Bu yalnızca insan ilişkilerinde değil, bana verilen her türlü sorumlulukta da kendini gösterdi. Örneğin şu salon. Tiyatro salonum. Ben bu mekânı yalnızca onarmakla, yaşanır hale getirmekle, yani düzeltmekle kalmadım. Oğlumun diliyle GÜZELTTİM de. Bitti mi? Ne gezer, hâlâ bir savaş, bir mücadele içindeyim. Ömrüm yettikçe de sürecek bu uğraş. Neredeyse yirmili yaşları

bitmek üzere olan oğlumu da gözlemliyorum. Yıllardır hep olumlu, başarılı, doğru, güzel şeyler yaşattı bana, ailesine, eşine ve kendine. Çünkü felsefesi, hayata bakışı öbür insanlardan farklıydı. Başta da söylemeye çalıştım, zoru seçmişti. Efe, güzeltecekti.

Sağ olsun, ömrü oldukça güzeltmeye devam etsin. En güzeli ise, çevresiyle, çocuklarıyla, öğrencileriyle, ulusuyla GÜZELTİLMİŞ bir dünya kursun... Hatta kursunlar. Çünkü bu dünyaya, çünkü tüm insanlara güzellik yaraşır..

Hadi Çaman

Bir Prens

O'nunla ilk, altmışlı yıllarında başında göz göze geldim. Daha önce sahnede izlediğiniz birine iki metre mesafede, elini uzatsan dokunacağın bir yakınlıkta bulunmanın mutluluğunu ilk kez O'nunla tattım. O'nun, insanı hemencecik rahatlatan, kendine güven duygusu veren gücünü o gün keşfetmiştim. O günlerden bu yana yıllar akıp geçti. Hiç ayrılmadım çevresinden. O da hiç dışlamadı beni. Önce sevgiyle gelişen duygularına saygıyı da ekledi. Hem gururlandı benimle, hem onurlandı. Sırf bana değildi. O'na teslim olan, destek olan, O'nunla bir şeyler yaratan, bölüşen hiç kimseyi ilk günden çizdiği o sevgi dolu çemberin dışına itmedi, atmadı. Dağarcığında ne varsa hep o insanlarla üleşti. Hiçbir zaman, 'Ben' demedi. 'Bizdik' onun yanında, hepimiz. Aileydik.

Kendi öz ailesine, soyadına sonsuz düşkün olmasına karşın tüm özel yaşamını, sofrasını, sahnesini, gönlünü hep bizlerle paylaştı. Şunca yıllık meslek yaşamım boyunca onlarca usta, onlarca

hoca tanıdım. Her birinde birer ikişer olan özelliklerin tümünü O'nda fazlasıyla gördüm. Sahne hocalığı tabii ki önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde yapılır. Ama O, tüm bu kurallara kendi özel güzelliklerini de ekler, kafana vurmada, seni incitmeden, dürtmeden. Bir de bakarsınız sayısız şey öğrenmişsinizdir. Bu öğrendikleriniz salt tiyatro ile de sınırlı değildir.

İnsana özel yaşamında da gereken, insanı insan yapan, saygın kılan, yerine göre kibarlıkla, görgülülükle, centilmenlikle sınıflandırabileceğiniz davranış biçimleri de öğrenmişsinizdir kendisinden.

En önemlisi bu saygın mesleğin, saygın bir kişisi olmanız yolunda arkanızda bir el hissetmişsinizdir, her zaman. O'nun eli.

O hep trampen olmayı yeğledi, tüm meslek hayatı boyunca, hepimize.

Hiçbir zaman, "Hep önde ben olacağım," demedi. Bizlere de bunu öğretti. Kendi adıma söylüyorum tabii, bugün herhangi bir oyunumuzun finalinde, genç bir oyuncumu seyirciye doğru elimle iterken, benim sırtımda da O'nun elini hissediyorum. O öpülesi bir el. Böyle parlak sözcüklerle övülmeyi de hiç sevmez bilirim, ama kalemin başka şeyler yazmıyor. O bir ağabey, O bir dost, O bir arkadaş, O bir usta, hoca, O bir genç ve O bir prens.

Adı HALDUN DORMEN.

Ciddi Adam

Her yazımda mutlaka DORMEN’li yıllara götürüyorum sizleri. Demek ki, insanın yaşamında ilkler hep en önde, izleri daha bir kalıcı oluyor.

İlk oyunum ‘ALTIN YUMRUK’... Yumruk gibi bir kadro...

Müşfik Kenter, Ayfer Feray, Altan Erbulak, Nisa Serezli, Metin Serezli, Erol Günaydın, Kâmrân Yüce, Tuncel Kurtiz, Yılmaz Köksal, Yüksel Gözen, Erol Keskin ve tabii ben...

Evet, Erol Keskin... Meslek yaşamım boyunca tanıdığım, yaptığı işi en ciddiye alan beş kişi varsa, mutlaka birincisi odur.

Dormen Tiyatrosu’nun en güzel geleneklerinden biri, ‘sahne amirliği’ kadrosudur. Sahne amiri, bir oyunun en önemli adamıdır. Yazar yazmış, yöneten yönetmiş, oyuncular onca provanın sonunda rollerini çıkarmış, dekoratör dekorunu, desinatör kostümlerini teslim etmiş, artık komuta sahne amirine geçmiştir. Yinelenen her oyunda, bininci temsil bile olsa sorumluluk ondadır. Oyunun eksiksiz olmasından o sorumludur. En büyük

avantajı ise tüm oyun süresince sahne gerisinde, panoların ardında olacağından, oyunun nabzını elinde tutmasıdır. O sırada, oynayan ustalarını her gösteride en yakından izleyecek, en yakından duyacaktır. Salonu dolduran yüzlerce insanın tepkilerini her gün onlarla bölüşecektir. Dormen Tiyatrosu'nun en önemli sahne amirleri Erol Keskin, Altan Erbulak, İzzet Günay, Yılmaz Köksal diye anlatılırdı bize. Köksal'dan sonra nöbeti rahmetli Yüksel Gözen'le ben devraldım. En az sekiz oyunda sorumluluk yüklendim. Bizden sonra da sevgili Muhsin Kurtaran...

İlk oyunum, ilk sahne amirliğim 'Altın Yumuruk'...

Sahnem hazır, dekor eksiksiz, herkes odasına çekilmiş makyaj yapıyor, kostümlerini giyiyor. Bu arada ben de hazırlanıyorum. Keşiş entarimi giydim, boynuma haçımı taktım, kapüşonum başımda, ayağымda sandaletler, elimde İncil. Hazırım yani. Zaten birinci zil verilmiş. Heyecan dorukta. Her an çişim geliyor, karnım ağrıyor, çok doğal. O sırada Yüksel yanıma geliyor, "Erol Abi seni istiyor," diyor. Fırılıyorum odasına. Hemen hemen o da hazır. Başını çeviriyor ve, "Bu ne?" diye soruyor. Önce anlamıyorum. Çizmelerini gösteriyor bana. "Bu," diyor, "bu..." Pırıl pırıl çizmeler, yeni boyatmışım. "Boyattım abi," diyorum. "İyi halt etmişsin. Oğlum asfalt yoldan değil, seferden geliyorum, seferden. Bu çizmelerin leş gibi olması gerek..."

Haklı, vallahi haklı. Hemen sokağa fırlıyorum. Beyoğlu Balo Sokak... üstümde entari, ayaklarımda sandaletler, koşuyorum... Toprak arıyorum. Ne gezer!.. Şimdiki gibi değil, pırıl pırıl her

yer, bal dök yala Allah kahretsin! Yok, yok. Sokağın kahvecisi Halis görüyor beni: “Hayrola, ne bu telaşın?” Durumu anlatıyorum hemen. Cin gibi hergele, Beyoğlu piçi. “Al,” diyor, “ben sana kül vereyim.” Hay aklınla yaşa. Kapıyorum külü, doğru tiyatroya. Bir kap bulup, bulamaç yapıyorum hemen. Koşuyorum Erol’a, “Uzat,” diyorum, “çizmelerini.” Elimdekine bakıyor, “Nedir bu?” diye soruyor. “Çamur,” diyorum. “Olur mu oğlum, kuruyunca bembeyaz kesilir bu kül.” Sonra da, “Tamam, tamam. Bugünlük sür bakalım,” diyerek uzatıyor çizmelerini. Ertesi gün Paşabahçe’den iki kesekâğıdı gerçek toprak getiriyorum hazrete. Ve gerçek çamurlu çizmelerle dönüyorum seferden... içimdeki öfke ise yaman. “Ulan, Erol Abi, belki de killi topraklardan geliyorsun, ‘beyaz çamur’ olamaz mı, diye söyleseydin ya,” diye kuduruyorum. Ama söyleyemiyorum. Hiçbir gün de, hiçbirine söylemedim. Ne iyi etmişim değil mi. Bugün doğru diye bildiğim, doğru diye yaptığım her şeyi o tapılası titiz adamlardan öğrendim ben.

Titizliğim oradan geliyor.

Tüm Bedeni Yürek Olan Biri

Ufacık tefecik biriydi o. Ayakkabı no'su 33. Ama sahneye çıktığı an, inanılmaz elektriği ile seyirciyi o küçücük bedeninin tüm dokularına hapseden bir yetiye sahipti.

Her şeyden önce iyi bir evlat, iyi bir eş, iyi ve aydın bir insandı. Evet, önce insandı. Onunla, hem Metin'le hem Tolga'yla evli olduğu yıllarda da birlikte oldum. Sahnede sevgilim oldu, annem oldu, kaynanam oldu. Belki annemle, hatta eşimle bile onunla bir şeyleri bölüştüğüm kadar bir arada olmadım. Sahneye ilk adımımı attığım günden son nefesini verdiği âna dek hep yanımda, hep arkamdaydı. Yeditepe'yi kurduğum, kurmaya karar verdiğim günlerimin yüreklendiricisi de o oldu.

Şu salona geçtiğim, kendimi parçaladığım süreç içerisinde de. Hatta bir gün kolumdan çekiştirerek, “Ne uğraşıyorsun hâlâ be oğlum, böyle bulmuşsun, böyle devam et, öldürme kendini,” deyişi kulaklarımda.

İÜ Talebe Federasyonu'nun amatör çalışmalarında başlayan sahne yaşamı, Haldun Dormen'in yanında sürdü Nisa'nın. Hatta Haldun'un

babası Sait Bey'in, oğluna, "Nereden buldun bu kadını?" diye çıkıştığı bile rivayet olunur. Ama o tüm dezavantajlarını, küçücük bedenini, o pepe dilini, güçsüz sesini, her şeyini, avantaj haline getirip yıldız olmayı başarmış, usta olmayı becermiş olağanüstü bir yaratıktı.

Şairin Mektupları, Şahane Züğürtler, Şahane Dul, Borusunu Öttüren, kendi tiyatrosunda oynadığı *Tatlı Kaçık, Çark, Paşaların Paşası, Hayat Hoştur Gerisi Boştur* adlı oyunlarda erişilmez oyunculuklar sergilemiştir.

Bazen düşünüyorum da bu denli büyük yıldızlar uçup gittiğinde sanki bir meteor düşmüş gibi oluyor ülkemize... Korkunç bir çukur açılıyor ve o çukurlar ebediyen öylece kalıyor.

Bir Ulvi Uraz'ı düşünün. Bir Aveni Dilligil, Muammer Karaca, Celal Sururi, Muzaffer Hepgüler, Adile-Selim Naşit'leri anımsayın. Bir Halide Pişkin, Vasfi Rıza, Behzat Butak, bir Bedia Muvahhit yaratın bana. Sevgili Güzin Özipek'i geri getirin. Lütfen.

Hiç unutmam, bir oyunda fermuarını çekmemi rica etmişti Nisa. Çektim. Döndü bana; "Çocuk, bir kadın fermuarını çektiriyorsa, çeken adam onun boynuna bir öpücük kondurmayı hak eder, öp bakalım..." Öptüm tabii. Canım benim, şu an yanımızda olsaydı da her gün fermuarını ben çekseydim.

Cengiz Han'ın Bisikleti adlı oyunla bir Anadolu turnesi. Tanrım ne güzel. Her gün bir kent, her an beraber olmak duygusu ve hep tiyatro. Kalabalık bir ekip: Erol-Suna Keskin, Turgut Boralı, Yüksel Gözen, Zeynep Tedü, Tolga, Nisa ve Nevra Şirvan. O zamanlar Şirvan'dı. Ama Serezli olma-

sına az kalmıştı. Metin, Nisa'dan ayrılmış, Nevra ile beraberliğe doğru bir gidiş başlamıştı. Şu anda tam yerini anımsamıyorum ama tek bir şey aklımda. Denizli'ye doğru yol alıyoruz. Bir minibüs, iki yanı uçurum olan dolgu bir yol. O sırada yanımızdan hızla geçen bir kamyonun fırlattığı bir taş arabamızın ön camına isabet ediyor, tuzla buz olan cam suratımızda patlıyor. Allahtan gözünde gözlük olan şoför üstün bir çaba ve dikkatle feci bir kazayı önlüyor. O sırada en önde oturan Zeynep, en arka sıradaki Turgut Baba'nın kucağına fırlıyor. Şişman gövdeli Yükselcik önde sıkışıp kalıyor ve üç gün kulaklarından cam kırıkları topluyoruz.

İşte o sırada bu tip olaylarda müthiş korkak ve panikçi olan Nevra korkunç bir kriz geçiriyor. Ağlıyor, hıçkırıyor, neredeyse nefes alamıyor. İçimizde en soğukkanlı ve bilinçli sevgili Nisa, "Bana bırakın," diyor, "ben hallederim." Ve iki tokat geçiriyor Nevra'nın suratına. Bunu yaparken bir yandan da kibarlığı elden bırakmıyor: "Affedersin Nevra!" Ardından iki yudum da su, Nevra kendine geliyor. Tabii ki bizim aklımızdan geçen şey biraz farklı oluyor. Herhalde, diyoruz, Nisa, Nevra'dan oç alıyor, Metin'in öcünü.

Kesinlikle biz yanılıyorz. Aslında hiç kolay değil, o denli sevdiğin bir adamdan ayrılmak, ama Nisa asla duygularını kötü, yanlış yolda kullanan bir insan olmadı yaşamı boyunca.

Aradan günler geçti. Metin, Nevra ile, Nisa da Tolga ile mutlu beraberlikler kurdular. Ardından dost oldular, dost kaldılar. Şu anda gözümün önünde son fotoğraf. Metin. Metin Abi'nin Nisa'nın cenaze törenindeki o acı dolu çehresi...

Hadi Çaman

GÜZELTMEK

Dormen, Ses, Ayfer Feray, Ümit Tiyatroları ve Yeditepe Oyuncuları. Türk tiyatrosunun altın dönemi: 60'lı yıllar. Haldun Dormen, Erol Keskin, Erol Günaydın, Nevra Se-rezli, Cahit Irgat, Altan Erbulak, Füsun Erbulak, Gülriz Süruri, Engin Cezzar gibi her biri tiyatro tarihimize adını yazdırmış ustalarla geçirilen yıllar; onlarla paylaşılan anılar, aşklar, evlilikler, dargınlıklar... 70'li yılların ortasına kadar uzanan bir yolculuk. *Hadi Çaman*, içinde taşıdığı insan sevgisi ve tiyatro tutkusuyla o yılları anarken, yalnızca güzellikleri dile getiriyor; olumsuz, sevimsiz, çirkin yanları ise *Güzellemek* için çalışıyor. Çünkü *Hadi Çaman*, kıskançlıkları, çekememezlikleri, atılan çamurları, ikiyüzlülükleri, sahtekârlıkları sevmiyor. '*Benim tiyatro tutkum, hastalığım, manyaklığım devam ediyor, edecek*' diyor. '*Hiçbir doktora da başvurmayacağım.*'

Güzellemek, ülkemizde, her şeye rağmen tiyatro yapmaya çalışan bir avuç inançlı ve özverili sanatçının buruk öyküsü aynı zamanda.

ISBN 975-07-0160-7

9 789750 701603

<http://www.canyayinlari.com>